

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV. {

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

} № 96.

ДОСЕТЛИВОСТЬ.

Нѣкомъ ѣаку самоуку
 Діогена кой науку
 Хтеде радо да поновя,
 Желя дође да обнови
 Учителя покушенѣ.
 Фенѣръ дакле онъ зацали,
 Па е' упуги, гди су стаи
 Люди, свачю нужду еданѣ
 Другом' да покаже беданѣ,
 И онъ свое наученѣ
 Да утврди. — Ови нѣга
 Запитаю, шта до тога
 Доведе га, да у подне
 Свећу пали, у незгодне
 Часе. — Онъ имъ одговори:
 „Я човека тражимъ. — Разговори
 Садъ престану,
 И настану
 Збилѣ. Кое у то време
 Кадъ Діогенъ Грчко племе
 За носъ вуче
 Насъ неуче,
 Да е люди'
 Сваке ѣуди
 Было. — Ёле садъ бы тако
 По нашега наопако
 Мудраца; ерѣ изъ гомиле
 Сграби еданѣ чврсте виле.
 Па мудраца те узъ длаку:
 „Ето“ вели „за науку!
 Па покажи гди годъ дођешъ
 Да га сада наѣи можешъ.

В. Сув.

ОРЛОВЪ ПЛЪНЪ.

У Швайцарской планини Юри слѣдуюћий се случай догодіо. У месецу Септембру ове године, пође ед-на станара за марвомъ и завивши свое дете на сиси, тврдо пеленама, носила га е по тамошнѣмъ обычаю на леђима, кадъ е пакъ хтела сѣсти, скине дете съ леђа, и

да бы угоднѣ шити могла метне дете у траву. Мало затимъ збогъ едне овце, да е натрагъ врати, удали се она одъ оногъ места, гди іоѣ е дете у трави спавало. На-еданпутъ чуе она неку луну и шуштанѣ крила у возду-ху, и на велику нѣну жалость угледа едногъ великогъ планинскогъ орла, кои се као стрела брзо са нѣнимъ дететомъ у высъ дизао.

Но она непадне одъ стра у несвествъ, неокамени се одъ превелике туге ове — већъ намисли грабителя нѣ-ногъ милогъ детета, најпречимъ путемъ срести, она е истина изъ очалня ужасно викала, ал' нѣе могла орла, тогъ воздушногъ краля стићи, кои се са нѣнимъ дете-томъ високо у воздуху у наокругъ віо, и почео се о-петъ спуштати, да се на еданѣ одъ среднѣи планински врхова, на свое гнѣздо спусти, гди су га гладни орлушићи пиштећи чекали.

Ову су крађу детета, примѣтили такође и неки чо-бани, кои су по врѣу брега козе чували, и кои су очая-телну вриску жене оне чули. Ови пастири, међу којима е и седамнаестогодишнѣи младићъ Гованъ Инталъ быо, нису хтели дрекати и викати, ерѣ су знали да бы то ор-ла уплашити могло, пакъ да бы онъ изъ найвыше выси-не дете одъ стра испустити могао, већъ су мирно чека-ли, докъ се орао на свое гнѣздо неспусти. Кадъ пакъ то буде, и кадъ оня виде да е дете одъ ужасногъ пада осигурано, почемъ га орао већъ изъ клюна испусти, по-дигну они са две до три стране ужасну вику, на кою се се орао іоштъ брже подигне у воздухъ негъ што е на гнѣздо пао быо. Съ невѣроятномъ слободомъ и муже-ствомъ помоћу свои моткѣи са гвозденимъ врховима и свои шилати гвоздены врхова на обући. почне се Јо-ванъ узъ вретну и дубке као зидъ стоѣћу високу стѣ-ну пузати. Нѣгова е нога притомъ покушавала најпре свакој каменъ кои е изъ стѣне виріо и на когъ е онъ стати хтѣо; предосторожно е онъ свакој коракъ мѣрѣо, — свой е животъ чувао да животъ другоме избави. На нападања орлова нѣе се освртао, ерѣ су остали мобани каменѣмъ се на истогъ бацали и вику дизали, и тако га све већма плацили. И тако Јованъ свою пажню един-ственно той опасной стази обраћаюћи, доспѣ на послѣд-ку срећно до те страшне колевке, у кою е орао дете спустио быо.

Мало пакъ, оно дрекомъ птичића пробуђено дете, врискало е страшно при долазку свогъ избавителя. Јо-

ванъ счепи мале орлиће, вратове имъ позаврће, пакъ и њу дубљину пропасти побаца. Но текъ што е онъ то учинио было, ал' орао, немарећи више ни за дреку козара ни за његово бацањ камена, бесно се спусти на убицу његовогъ порога, и у мало му неспадне за рукомъ да Јована еднимъ ударомъ крила свогъ низъ брегъ у пропасть, къ удављенимъ своимъ птичићама несвали. Но видивши Јованъ негодностъ свогъ положеня рассмотритекъ садъ цео просторъ и величину те опасности. Садъ увиди да му неће бити могућно заедно са дететомъ онимъ истимъ опаснимъ путемъ вратити се, коимъ се и попео. И тако е морао и онъ себе и једно оно дете за изгубљене сматрати; еръ мислио онъ како му драго, не могао ни съ кое стране згоду наћи да се спусти. Но и ако се онъ никадъ у опасниѣмъ положеню налазио не, и пакъ не хтѣо пасти у очаяњ. Одъ еданпутъ дође му та мысао, да самъ себе безъ детета, еднимъ одважнимъ спуштанѣмъ низъ стѣну избави, ал' одма његово благородно срце одбаци ту себичну мысао. Несрећне матери, на њга надежде пуно управљный погледъ, коя га е до подножја те врлети пратила, а одатле на свако одъ његови движенја мотрила, яко га троне, и премда е едва могао и посумњати, да ова стѣна његова Голгота, и пропасть та његовъ гробъ неће бити, то ипакъ не хтѣо онъ тай бити, кои е жалостной оной майци њѣну последню надежду одузети хтѣо; — као за њѣну утѣху држао е онъ плачуће дете високо надъ окрайкомъ стѣне, и показивао га матери.

Јованово недвижимо држанъ у томъ опасномъ и беззаштитномъ положеню примѣти орао, кои се надъ њимъ високо у воздуху унаокогъ вио, и употреби на свою ползу. Јошъ е истина у добро време опомена осталичобана допрла до Јовановы ушию те дете опетъ у гнѣздо спусти, но чимъ то учини, залети се орао, и у своѣмъ слепомъ беснилу, тако га силно крилима груне, да га полакъ са стѣне избаци, тако да е предня часть тѣла Јовановогъ сасвимъ у воздуху низъ стѣну висила.

Найжалоснија запѣвка зачуе се оздо изъ дубине — то е была очаяњмъ убиена готово мати, сасвимъ већ изгубљеногъ детета. — Но гди готово никакво чудо небы могло избавленя дати, ту е слепо беснило орлово Јована избавило. — Еръ овај се јошъ едномъ изъ воздуха залети, и груне Јована тако силно крилима да га сасвимъ у пукотину и на гнѣздо свое натрагъ врати.

Планинскій, (каменитый) орао никадъ озго управо непадне на непријателя, већ све изпрека и на конце, кое е Јовану и помогло те га овај у пукотину и у мало болю сигурностъ ударомъ своимъ догна. Његова га свѣсть и спокойностъ неостави; еръ одма и еднимъ погледомъ одкрие онъ едно оружје за обрану, у самомъ гнѣзду орловомъ, еръ угледа подъ гнѣздомъ орловимъ, кое е изъ павите и други разни витки пругова начинѣно было, неколико дебелы грана као темель гнѣзда, и одма извуче едно пократко и дебело замашно дрво, коимъ орла, кои се опетъ на њга залетио было тако силно по глави дупи да се овај одма предъ њга стропошта, затимъ га одма јошъ неколико пута удари тако, да јошъ едно слабо дрктанѣ крила послѣдуе, и силногъ се алпийскогъ краля влада сасвимъ уништи.

Ал' е и побѣдитель тако слабъ и изнуренъ былъ, да е чисто смртъ му се приближавала, и задоволянъ баръ съ тимъ: да ће спокойно умрети моћи, пружи свое уморено тѣло поредъ гнѣзда на коме е дете лежало и полако плакало. По маломъ одпочиваню, застиди се онъ те слабости свое, зато промоли се напољ, и повиче на пастире, кои су се више њга, съ друге стране, на врхъ стѣне понели были: „Ей вы горе! имате ли уже кодъ васъ?“

„Немамо јдиче! немамо, ни едного парчета!“ одговоре они.

„Мора бити да тамо доле у колеби едно има, идите и донесите га горе къ вама, па ми еданъ край спустите! идите, я могу јошъ чекати!“

Пастири се пожуре да му волю испуне, и докъ они недођу, потражи Јованъ по цеповима своимъ и нађе едну кору хлеба, покваси е у своимъ устима и даде е плачућемъ детету те е сисало, затимъ га узме на руке свое и люляјући га успава.

Затимъ дођу и пастири и виѣну му да вата уже. Јошъ е и то срећа была, што при борби съ орломъ, не његова дугачка мотка у пропасть отишла. Средствомъ дакле те дугачке мотке, коя е съ едне стране гвозденъ шилакъ а съ друге гвоздену куку имала привуче онъ висеће уже къ себи. Чимъ уже дочепана, баца најпре орла напољ, па онда начини одъ ужета петљу као неку узенгию, стане едномъ ногомъ у исту, веже своимъ каншомъ себе и уже исподъ пазуа, да бы тако руками угодно помагати се могао, недржећи се за уже, — узме полагаю спавајуће дете, у леву руку, а десномъ задрма ужетомъ и повиче „вуйците!“

Но текъ што изванъ пукотине и у воздуху висећий дође, залюля се уже и почне се то на едну, то на другу страну тако силно люляти и извртати, да е Јовану друга и гора опетъ опасностъ претила, да свакиъ часъ, цѣлимъ тѣломъ о стѣну негруне. Но пастири, слутећи тако штогодъ, нису га хтели одма повући, већ најпре задрже, па онда полако стану вући, оставляјући му времена, да се едномъ рукомъ о стѣну одупирати може. То е было ужасанъ погледъ за оногъ кои е одоздо гледао — младићъ и дете — на едномъ слабомъ ужету — висе између неба и пропасти. Да се само една струка, еданъ кончићъ тогъ избавителногъ орудја прекине, да само еднa рука онышто вуку изнемогне — па и младићъ и дете лежали бы раздрузгани у неизмѣримой дубљини пропасти. — Жалостна пакъ мати, не могла ово видити, еръ е у неизмѣримой любви својой према детету, такође се съ великимъ трудомъ понела къ осталимъ пастирима, и чекала долазакъ детета свога. — И одъ еданпутъ, укаже се избавителный анђель у виду младића, са спавајућимъ дететомъ на рукама. — Мати е клечала и гледала у небо у некомъ чисто обезумљеномъ узхићеню. — Пастири се скупе око Јована, мати скочи, счепи мило дете свое и метне га на груди свое, дајући му сису. — Место речи — она е само плакала. — А пастири — ова чиста деца природе — падну на колена и благодараре богу за избавленъ детета и његовогъ другара Јована.

ИЗНЕНАДНО НАСЛѢДІЄ.

Пре некогъ времена примѣте гости, кои су у гостіоницу Л. долазили, съ удивленіемъ, да већ три дана старогъ едногъ госта нема, и да є нѣгово место, на комъ є онъ толико година седіо, празно. Овай є изостанакъ тимъ выше свакога у удивленіе поставіо, што є тай гостъ пуны двадесетъ година редовно свакій данъ и у едно исто време ту долазіо и на свомъ месту седіо. Господаръ Н. гостіоникъ, кои є одъ пре десетъ година, одкако му є отаць умро, притяжатель гостіонице те поетао, добро се опомиаъ, да госта тога одъ детинства свога познає, али ништа выше о нѣму казати незна, не то то, да се онъ господаръ М. зове. Господаръ М. быо є врло лепъ стараць око свои 70 година, са израза пунымъ, благороднимъ чертама лица, и съ ленымъ очима, изъ кои су, велика туга и доброта срца гогорила.

Никада съ никимъ стараць тай речице єдне проговоріо нѣ, онъ є у найудальнѣмъ углу дворане седіо, и то є место одъ толико година сматрано было за собствено нѣгово, тако, да се нико ни усудити нѣ хтео, да у оно време место то заузме, у комъ є господаръ М. долазити обичествовао. Гостіоникъ выше є пута бадава кушао, да са господаромъ М. у ближе познанство дође, онъ є крозь толико година съ тимъ задоволянъ быти морао, што є господаръ М. кадъ бы га онъ бурмутицомъ своіомъ послужіо, изъ нѣ бурмута међу прсте узео. Између осталь гостію, налазила су се ту и четиръ млада човека, кои су прво теченіе наука свршили, па се саль међу собомъ разговарали и советовали, какову ће садъ кои струку за животъ свой да избере. Двоица су желли да буду правобранители, еданъ лѣкаръ а еданъ живописаць.

Кадъ су изъ училишта свои излазили узаймно су се разговарали и еданъ другогъ охраблявали, заєдно су у гостіоницу долазили, и заєдно су и то у оно време, кадъ и господаръ М. ручавали, седили су недалеко одъ нѣга. И овай бы се често нѣвовымъ єдне величине и єдногъ садржая веселимъ сновима у себи смеао, безъ да бы се и найманъ у разговоръ нѣвовъ умешао. И овой четворицы на истый начинъ падне у очи одсуство господара М. Гостіоникъ, єдно јутро добіе петъ позивателны цедуля, квима се обявлює смртъ господара М. коима се позиваю на погребъ. Четиръ цедуль быле су упућене на позната четиръ ученика. Слѣдуюћегъ дана крену се ова четворица у друштву гостіоника къ обиталишту покойника, гди ій еданъ у црно обученъ човекъ дочека и благодари имъ, што су доброту имали покойнику на укупъ доћи. Кадъ су се съ гробля вратили и ова се четворица удалити хтели, замоли ій онай у црно обученый, кои є бележникъ быо, да се потруде до нѣга доћи. Почемъ му ови оду онъ имъ ово изговори. Господо моя! я имамъ у смотреню васъ у име мога доброгъ пріятеля, покойногъ господара М. нѣгову последню волю да испунимъ. Вы сте га свакій данъ виђали безъ да сте знали, ко є онъ, а то ѣу вамъ я садъ да саобштимъ. Мой є пріятель быо еданъ одъ оны людій, коима є природа све дала была. Лепота, богатство, талантъ, были су дарованія нѣгова. Онъ є быо способенъ и кадаръ свачега

се латити, али му ништа нѣ срећно за рукомъ изашло. Преваре, обмане живота бацили су пріятеля мога у дубоку тугу и жалость. Незадоволянъ съ людма избегавао ій є, и иманъ є свое посветіо само несрећнима. Три десетъ година живи онъ овде у месту, а прекюче є после краткогъ болованя преминуо. Онъ є и вама 4000 франака завѣштао, коя вамъ предузетакъ вашъ у наукама олакшати могу. Садъ съ богомъ, господо моя, и нигда незаборавите доброгъ пріятеля мога, господара М.

Тронути врате се ова четиръ млада пріятеля и међусобно се завере, да се, докъ су годъ живи, съ благодарношћу изненадногъ наслѣдія овогъ опомию.

ПОХВАЛА НАУКЕ.

Грци су се трудили доказати, да наученъ човекъ двапутъ болъ види, а неученый и найманъ ствари неувиђа, а опетъ мисли и себе вара да є видіо.

Еданъ грчкій мудраць рекао є: здравль усређава тьло, и наука духъ.

Аристотель є казао: да є ученъ човекъ подобанъ живомъ, а неученъ мртвомъ човеку.

Демадєсь є јоштъ далъ отишао, рекавши: разлика између наученогъ и ненаученогъ човека тако є велика, као годъ разлика између богова — и люди.

Сократъ є познавао само єдино добро: наученость, и єдино зло: незнанъ на земљи.

Посидонъ є држао, да є вредниі еданъ данъ єдногъ наученогъ човека, него цео животъ єдногъ незналца. Тако и Араби имаю пословицу коя то исто каже: неизображеный и ненаученый человекъ, подобанъ є детету, кое ни отца ни матере нема.

Цицеро, у слову свомъ о науцы говори: науке украсаваю младогъ, задоволяваю старогъ, оне су украсай смртн огъ у срећи, тѣшительке у несрећи, оне животъ нашъ и кодъ куће и изванъ нѣ пріятнымъ чине, а напоследку оне су найверниі пратиоци у ноћи и дану, на путу и на земљи.

Овидій є казао. „Трудите се за науке, еръ оне насъ облагорођаваю, и людима чине.“ Наибольій примѣръ уважаваня наука показую Хивези, кодъ кои нико и найманю државну службу пре добити неможе, докле испытъ предъ чиновницима вишій редова неположи, и гди онъ за свакійданъи коракъ у служби наново испытъ полагаати мора.

Науке су, рекао є папа Юлій II. кодъ грађанина сребро, кодъ благородника злато, а кодъ владателя драгій каменъ.

Филипъ Авиаль, тако се страстно наукама одао быо да є єдномъ кадъ му є жена говорила да се непрестаногъ читаня остави и овай животъ ужива, рекао: мора се учити и читати, еръ кадъ умремъ, и гробъ ме прогута, доста ѣу се наодмарати и наспавати.

Сим. Б. Живк.

ЕРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Еракъ. Збила, што нису прошле Србске Новине изашле у свое време као обично.

Петакъ. Заръ незнашъ быо е Учредникъ болестанъ.

Еракъ. Жао ми е, и треба свы да га жалимо. А шта му е было?

Петакъ. Уела га пчела.

Еракъ. Како можешъ тако да говоришъ? Ко е до одъ пчеле до садъ боловао?

Петакъ. Али то нѣ пчела, као што су наше пчеле, то е некаква сѣверна пчела.

Еракъ. А што е дирао у пчелу?

Петакъ. Хтео е да узме мало меда, да заслади свое новине.

МАЛИНА.

— Кады бы човекъ свакий данъ понешто читао тако, да не пропусти ниеданъ данъ ма каква друга посла и брига имао, да што нечита, имао бы се на свршетку године дивити, колико е научио. —

— Науке избавляю человека одъ дугогъ времена, те раю беду, угушаваю тугу и болю, одушевляю и развешаваю самофу. (Сегиръ)

— Приятно е человеку кадъ се чиме увеселява; а иощъ е прїятнѣ, кадъ се чему добромъ и полезномъ учи. Читанѣ, коимъ се человекъ и увеселява и учи, приличи ономъ плоду, кои е и лепъ и питателанъ.

(Мармонтель)

— Добре кнѣге есу баштина најбольи умова, садрай нѣиовы знания и плодъ нѣиовогъ дугогъ труда. Наука цѣлогъ живота у нѣима се може за кратко време поцрпнати. Добре кнѣге дакле есу велико благо и велика помоћ. (Вовнаргъ)

— Између своју порока, најгаднии е и најопаснии, гордость.

— Учтивость краси заслугу и дае іой већу лепоту. (Лабриеръ)

— Ко се хвали своимъ благородствомъ, своимъ иманѣмъ, своіомъ срећомъ, своимъ душевнимъ даровима, тай тиме доказуе, да е тога недостоянъ. —

ДОМАЋЕ НОВОСТИ.

— Новоозидана лепа црква у Смедереву као што смо извѣштени быће на св. первозваногъ Андрею освяштена; чега ради, Нѣгово Високопр. г. Митрополитъ одпутовао е юче у Смедерево.

— Якову Живан. Петровићу Канцелисти Попеч. Финансѣ 24. т. м. несрећнымъ случаемъ у лову, одапела се пушка и тако га у гущу ударила да е на месту мртавъ остао. Онъ е сутра данъ съ обштимъ участіемъ и сажалѣнѣмъ саранѣнъ.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Неке Енглецке новине являю да ће бити скоро миръ заключенъ, друге опетъ пишу, да ће се текъ на гролеће рѣшителанъ и жестокъ ратъ отворити. Еданъ дописатель пакъ изъ Париза вели: да одъ почетка рата, нигда нѣ болѣгъ нагледа за миръ было, него сада. — Али те све гласове о миру и о рату морамо сматрати за вѣсти, коє спекуланти по потреби свои интереса распростиру.

— Изъ Париза являю: да ће на пролеће союзници іощъ већу флоту у источно море послати; и по томъ да ће 200.000 войника превести и у Финландской извести и почети дѣйствовати противу Русіе са сува; онда надаю се, да ће и Шведска и Данска свои войске противу Русіе кренути.

— У Бечу на Берзи разнео се гласъ да су Руси освоили Карсъ.

— Забранѣно е одъ стране цк. Аустр. власти да се невезови шалитра, сумпоръ, и олово у Русію ни у Турску. (осимъ подунавски княжества.) А тако исто забранѣно е и оружѣ и друге мунициѣ у помекуте државе износити.

— Изъ Петербурга телеграфирано е: да ће се тамо држати еданъ великій военый савѣтъ, на кою цѣль позвани су готово са своју страна знатнии адмиралы и генералы.

— Вѣсти изъ Крима врло су кратке и неважне: Союзници заузели су свое зимне квартире. Коняничке регemente смещтене су у Камѣшу и Балаклава, многи су одъ нѣи и у Цариградъ повраћени. У союзной войсци има много регрута, и обучаваю се сада у долини Черной. Войска изъ Француске іощъ непрестано долази у Крымъ. Една лађа коя е носила изъ Цариграда союзницима нуждне потребе подавила се и пропала в у мору.

— У Варшави 11. т. м. была е велика парада и торжество, и тимъ су прославили 25. годину, одъ како е Польска свладана и буна уништена. То е торжество држано по заповѣсти изъ Петербурга коя е еданъ данъ пре дошла. О князу Паскѣвићу являю да има іощъ надежде за оздравленѣ. Н. В. царъ аустрийскій кадъ е чуо да е князь Паскѣвићъ болестанъ послао му е одма изъ Беча искусногъ лѣкара Ополцера. Сва варошь Варшава участвуе и брине се о болести княза Паскѣвића, све цркве пуне су побожны, кои се моле за нѣгово оздравленѣ.

ОГЛАСЪ.

Кодъ мене налази се за продаю еданъ врло лакъ, скоро правлѣнъ ИНТОВЪ. Ради цене и погодбе нека изволе купци прїятвити ми се устмено или съ плаћенимъ писмама.

ГЛИША БОЖИЊЪ

Ковачъ у Београду.

☞ Листъ одъ 25. т. м. быо е изашао, али е узашѣнъ одъ стране Цензуре, и збогъ тога неће се читательима ни разпослати.